

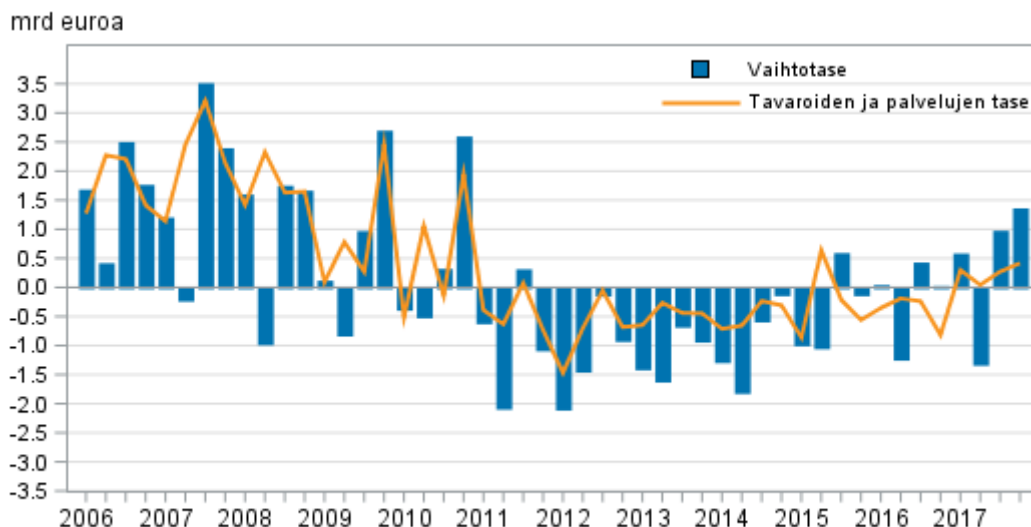
Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

2017, 4. neljännes ja 2018, tammikuu

Vaihtotase ylijäämäinen, ulkomainen nettovarallisuusasema positiivinen

Vaihtotase oli ylijäämäinen vuoden 2017 viimeisellä neljänneksellä tavaroiden ja palveluiden viennin kasvaessa tuontia nopeammin. Palvelutase oli tasapainossa. Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan koko vuoden 2017 vaihtotase kääntyi 1,6 miljardia euroa ylijäämäiseksi. Myös koko vuoden 2017 tavaroiden ja palveluiden vienti kasvoi selvästi. Viennin kasvu jatkui tammikuussa. Ulkomainen nettovarallisuusasema vahvistui vuoden 2017 viimeisellä neljänneksellä.

Vaihtotase ja tavaroiden ja palvelujen tase

Vaihtotase

Vuonna 2017 vaihtotase oli 1,6 miljardia euroa ylijäämäinen. Vaihtotase kääntyi ylijäämäiseksi ensimmäisen kerran vuoden 2010 jälkeen. Vuoden 2017 viimeisellä neljänneksellä maksutaseen mukainen kauppataase oli ylijäämäinen ja palvelutase tasapainossa. Vuoden 2017 viimeisellä neljänneksellä ylijäämää kertyi myös ensitulon tililtä.

Tavarat ja palvelut

Maksutaseen mukainen kauppataase oli 0,4 miljardia euroa ylijäämäinen vuoden 2017 viimeisellä neljänneksellä. Edellisen vuoden vastaavalla neljänneksellä kauppataase oli 0,1 miljardia euroa alijäämäinen. Vuonna 2017 kauppataase vahvistui ja ylijäämää kertyi 2,2 miljardia euroa. Palvelutase oli tasapainossa vuoden 2017 viimeisellä neljänneksellä. Palvelutase vahvistui reilulla miljardilla eurolla vuoden 2017 aikana. Palvelutaseen vahvistumiseen vaikuttivat erityisesti liike-elämän palveluiden viennin kasvu ja rahoituspalveluiden tuonnin pieneneminen.

Maksutaseen mukainen tavaravienti nousi 15,4 miljardiin euroon vuoden 2017 viimeisellä neljänneksellä eli 10 prosenttia edellisen vuoden vastaavasta ajanjaksosta. Tavaratuonti nousi 15,0 miljardiin euroon, 6 prosenttia vuoden takaisesta. Maksutaseen mukainen vuoden 2017 tavaravienti oli 60 miljardia euroa ja se kasvoi 6,6 miljardia euroa eli 12 prosenttia verrattuna edelliseen vuoteen. Vuonna 2017 tavaratuonti kasvoi 10 prosenttia.

Vuoden 2017 viimeisellä neljänneksellä palveluvienti kasvoi 13 prosenttia ja palvelutuonti 2 prosenttia. Lopputuloksena sekä palveluvienti että palvelutuonti ylsivät kumpikin reiluun 7 miljardiin euroon ja näin ollen palvelutase oli tasapainossa. Palveluvienti, joka oli 26,3 miljardia euroa vuonna 2017, kasvoi lähes 2 miljardia euroa eli 8 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. Palvelutuonti oli 27,4 miljardia euroa ja kasvoi 3 prosenttia verrattuna edelliseen vuoteen.

Maksutaseen mukaiset vienti- ja tuontiluvut palveluerittäin ja alueittain löytyvät [tavaroiden ja palveluiden ulkomaankauppa -tilastosta](#) vuodesta 2015 alkaen. Tavaroiden ja palveluiden ulkomaankauppa -tilastossa on myös eritelty Tullin lukuihin tehtävät lisäykset ja poistot, joiden avulla päästään maksutaseen mukaiseen tavarakauppaan.

Tavaroiden ja palveluiden aikasarjaan vuosille 2006–2013 on tehty muutos. Tuotannollisten palvelujen vientiin aiemmin lukeutunut tehtaattoman valmistuksen arvonlisä on tilastoitu tilastovuodesta 2006 alkaen tavaravienniksi. Vastaava muutos tehtiin vuodesta 2014 alkaen jo maaliskuussa 2017. [Muutoksen seurauksena palveluviennin taso ennen vuotta 2014 laskee ja tavaraviennin taso nousee](#). Korjaus ei muuta tavaroiden ja palveluiden viennin yhteenlaskettua arvoa.

Ensitulo ja tulojen uudelleenjako

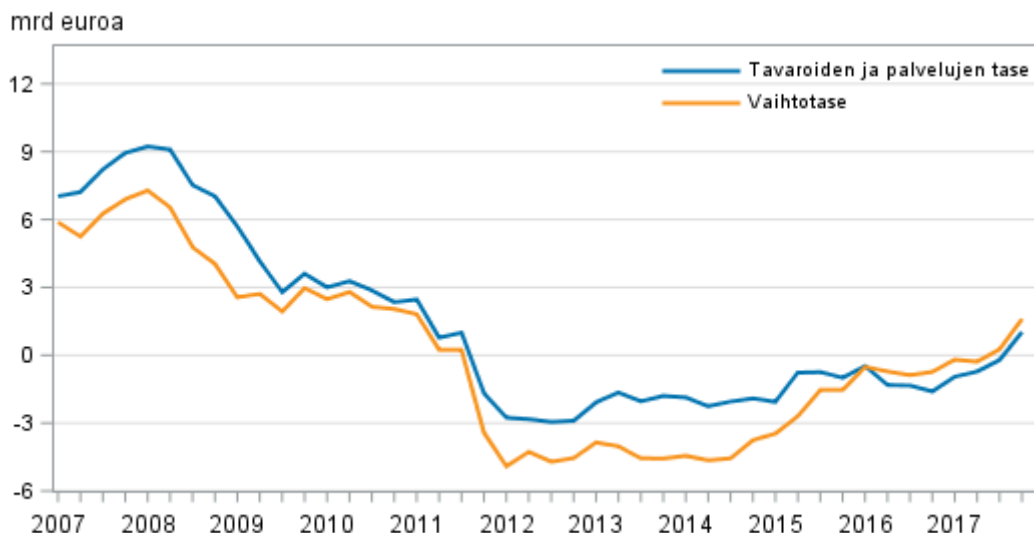
Ensitulon tili oli 1,5 miljardia euroa ylijäämäinen vuoden 2017 viimeisellä neljänneksellä. Ensitulon tili pitää sisällään Suomesta ulkomaille maksetut ja ulkomailta Suomeen maksetut palkansaajakorvaukset, sijoitustulot ja muun ensitulon. Ensitulon ylijäämä johtui pääasiassa sijoitustuloista, joihin luetaan mm. pääomakorvaukset, kuten korot ja osingot. Sijoitustuloja maksettiin Suomeen nettomääräisesti 1,2 miljardia euroa vuoden 2017 viimeisellä neljänneksellä, mikä on 7 prosenttia vähemmän kuin samaan aikaan edellisenä vuonna. Vuonna 2017 ensitulon tilin ylijäämä oli 2,7 miljardia euroa, joka on 21 prosenttia vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Tulojen uudelleenjaon tili oli 0,5 miljardia euroa alijäämäinen vuoden 2017 viimeisellä neljänneksellä. Alijäämä oli 20 prosenttia pienempi kuin edellisen vuoden vastaavana ajanjaksona. Vuonna 2017 tulojen uudelleenjaon tilin alijäämä oli 2 miljardia euroa, joka on 17 prosenttia pienempi alijäämä kuin edellisenä vuonna.

Vaihtotase ylijäämäinen tammikuussa 2018

Vaihtotase oli tammikuussa 0,3 miljardia euroa ylijäämäinen. Maksutaseen mukainen tavaraviennin arvo kasvoi 10 prosenttia vuodentakaisesta. Vaihtotaseen alaristä maksutaseen mukainen kauppataase ja ensitulon tili olivat ylijäämäisiä. Palvelutase ja tulojen uudelleenjaon tili olivat alijäämäisiä.

Vaihtotase ja tavaroiden ja palvelujen tase, 12 kk liukuva summa

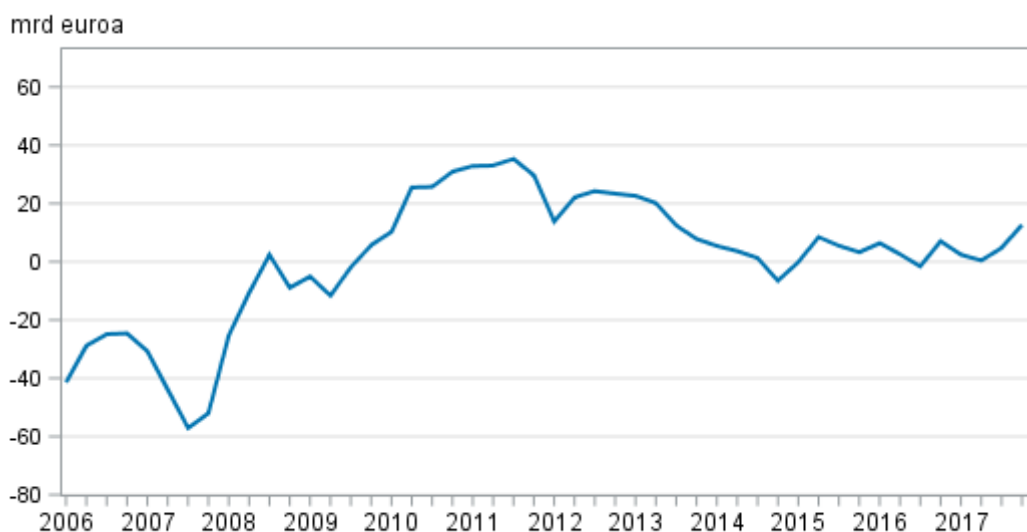
Rahoitustase ja ulkomainen nettovarallisuusasema

Ulkomainen nettovarallisuusasema vahvistui

Vuoden 2017 neljännen neljänneksen lopussa Suomella oli bruttosaamisia ulkomailta 620,6 miljardia euroa ja bruttovelkoja ulkomaille 607,9 miljardia euroa. Ulkomainen nettovarallisuusasema oli siten positiivinen neljännen neljänneksen lopussa, kun saamisia oli 12,7 miljardia euroa velkoja enemmän. Nettovarallisuus vahvistui verrattuna edellisen vuosineljänneksen loppuun, jolloin ulkomainen nettovarallisuusasema oli 4,8 miljardia euroa. Sekä ulkomaiset saamiset että velat pienenevät neljännellä vuosineljänneksellä. Saamisista virtasi pääomaa pois 41,8 miljardia euroa, mutta muut arvonmuutokset, eli valuuttakurssi-, hinnan- ja muut muutokset, kasvattivat saamiskantaa 26,7 miljardia euroa. Velkoja vähennettiin 38,2 miljardia euroa, mutta velkojenkin osalta muut arvonmuutokset kasvattivat kantaa 15,2 miljardia euroa.

Sektoreittain tarkasteltuna ulkomaista varallisuusasemaa paransi vuoden 2017 neljännellä neljänneksellä eniten muut rahalaitokset- sektorin nettovarallisuusaseman paraneminen -152,3 miljardista eurosta -125,7 miljardiin euroon ja yrityssektorin nettovarallisuusaseman paraneminen -71,6 miljardista eurosta -62,2 miljardiin euroon. Suurimmat ulkomaiset nettosaamiset ovat sosiaaliturvarahastoilla, 137,8 miljardia euroa ja suurimmat ulkomaiset nettovelat muut rahalaitokset -sektorilla.

Ulkomainen nettovarallisuusasema neljänneksittäin

Pääomaa virtasi Suomeen suorina sijoituksina ja arvopaperisijoituksina

Vuoden 2017 neljännellä neljänneksellä pääomaa virtasi ulkomailta Suomeen nettomääräisesti 3,6 miljardia euroa, mikä heikensi ulkomaista nettovarallisuusasemaa. Sijoituslajeittain tarkasteltuna pääomaa virtasi Suomeen nettomääräisesti suorina sijoituksina ja arvopaperisijoituksina. Suomesta virtasi pääomaa ulkomaille eniten muina sijoituksina, eli esimerkiksi konsernin ulkopuolisina lainoina, talletuksina ja kauppaluottoina, nettomääräisesti 4,6 miljardia euroa.

Ulkomaisten suorien sijoitusten bruttosaamiset vuoden 2017 neljännän neljänneksen lopussa olivat 154,8 miljardia euroa ja vastaavat velat 112,8 miljardia euroa. Suorien sijoitusten nettovarallisuusasema oli siten positiivinen neljännän neljänneksen lopussa, kun saamisia oli 42,0 miljardia euroa velkoja enemmän. Suorien sijoitusten nettovarallisuusasema heikkeni neljännellä neljänneksellä, kun ulkomaisten suorien sijoitusten saamiset pienivät velkojen kasvaessa maltillisesti. Suomen ulkomaisten suorien sijoitusten saamisia vähennettiin neljännellä neljänneksellä nettomääräisesti 2,6 miljardilla eurolla ja lisäksi saamisiin liittyvät muut arvonmuutokset vähensivät bruttosaamisia neljännellä vuosineljänneksellä 1,8 miljardia euroa. Suorien sijoitusten velkoja lisättiin nettomääräisesti 1,0 miljardilla eurolla, mutta velkoihin liittyvät muut arvonmuutokset vähensivät bruttosaamisia neljännellä vuosineljänneksellä 0,9 miljardia euroa.

Arvopaperisijoitusten nettovarallisuusasema parantui vuoden 2017 neljännellä neljänneksellä, arvopaperisijoitusten saamisten kasvaessa ja velkakannan laskiessa. Arvopaperisaamisia oli vuoden 2017 viimeisen neljänneksen lopussa 314,9 miljardia euroa ja arvopaperivelkoja 308,5 miljardia euroa. Saamisia kasvattivat viimeisellä neljänneksellä arvonmuutokset, sillä rahoitustaloustoimien muodossa saamiset vähenivät. Arvopaperisaamiset kasvoivat osakkeissa ja sijoitusrahasto-osuuksissa. Sijoitusrahasto-osuuksien saamiset kasvoivat vahvasti myös aiempina neljänneksinä. Joukkovelkakirjasaamiset sen sijaan jatkoivat laskua myös viimeisellä neljänneksellä, jolloin joukkovelkakirjojen saamiskanta oli 127 miljardia euroa. Joukkovelkakirjasaamisia vähensivät sekä rahoitustaloustoimet että arvonmuutokset. Velkakanta laski edeltävästä neljänneksestä, mikä johtui pääasiassa arvonmuutoksista. Velkakanta osakkeissa ja sijoitusrahasto-osuuksissa yhteensä oli 117,9 miljardia euroa. Rahamarkkinapaperi- ja joukkovelkakirjavelka kasvoi ja oli viimeisen neljänneksen loppupuolella 190,6 miljardia euroa.

Neljännellä neljänneksellä rahoitustaloustoimet vähensivät Suomesta ulkomaille suuntautuvia muita sijoituksia, eli esimerkiksi konsernin ulkopuolisia lainoja, talletuksia ja kauppaluottoja, nettomääräisesti 10,5 miljardia euroa. Myös Suomeen suuntautuvista muista sijoituksista vähennettiin pääomaa,

nettomääräisesti 15,0 miljardia euroa. Neljännen neljänneksen lopussa muiden sijoitusten saamia oli 121,3 miljardia euroa ja velkoja 167,0 miljardia euroa.

Suomella oli johdannaisiin liittyviä nettosaamia vuoden 2017 neljännen neljänneksen lopussa 0,9 miljardia euroa, joka on 0,6 miljardia euroa enemmän kuin kolmannen neljänneksen lopussa. Pääasiassa kansainvälisistä yritysjärjestelyistä johtuen sekä johdannaisiin liittyvät saamiset että velat ovat supistuneet huomattavasti vuoden takaiseen verrattuna. Saamiset ovat supistuneet 89,6 miljardista eurosta 20,5 miljardiin euroon ja velat ovat supistuneet 86,4 miljardista eurosta 19,6 miljardiin euroon.

Ulkomaisen varallisuusasetaman tietojen tarkentuminen

Ulkomaisen varallisuusasetaman tiedot ovat tarkentuneet vuosilta 2015-2017. Tarkentumisen yhteydessä on yhtenäistetty vaateiden käsittelyä rahoitustilinpäidon kanssa ja tietopohjaa on laajennettu.

Rahoitustase tammikuussa 2018

Tammikuussa pääomaa virtasi nettomääräisesti Suomesta ulkomaille 2,1 miljardia euroa. Rahoitustaseen alueristä pääomaa virtasi Suomesta ulkomaille nettomääräisesti eniten arvopaperisijoituksina, 5,0 miljardia euroa. Ulkomailta Suomeen pääomaa virtasi nettomääräisesti eniten muina sijoituksina, 1,9 miljardia euroa.

Sisällys

Taulukot

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Vaihtotase neljännesvuosittain 2017, milj. euroa.....	7
Liitetaulukko 2. Ulkomaiset saamiset ja velat sektoreittain neljännesvuosittain 2017, milj. euroa.....	8
Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2017, milj. euroa.....	8
Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema.....	9

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Vaihtotase neljännesvuosittain 2017, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2016/Q4	2017/Q1	2017/Q2	2017/Q3	2017/Q4
Tulot	1. Vaihtotase	25161	25547	26456	25453	27292
	1.1 Tavarat	13996	14679	15243	14678	15380
	1.2 Palvelut	6590	6254	6257	6312	7449
	1.3 Ensitulo	4292	4317	4656	4197	4186
	1.4 Tulojen uudelleenjako	283	298	299	266	276
Menot	1. Vaihtotase	25139	24966	27770	24479	25934
	1.1 Tavarat	14113	14162	14560	14099	14962
	1.2 Palvelut	7295	6473	6897	6620	7452
	1.3 Ensitulo	2796	3503	5481	2997	2719
	1.4 Tulojen uudelleenjako	936	827	831	763	800

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 2. Ulkomaiset saamiset ja velat sektoreittain neljännesvuosittain 2017, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2016/Q4	2017/Q1	2017/Q2	2017/Q3	2017/Q4
Netto	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-529	1606	875	-4309	-3599
	S11 Yritykset	3133	-2282	1713	-3319	2778
	S121 Keskuspankki	-35156	42974	-9066	12983	-27809
	S122 Muut rahalaitokset	35320	-37908	9613	-14459	26299
	S123 Rahamarkkinarahastot	62	42	-79	76	48
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	621	-69	1003	1089	384
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaaajat	-466	-630	-1043	-1322	2086
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	-492	1128	-638	-457	-2862
	S1311 Valtionhallinto	-4109	-3411	982	372	-4558
	S1313 Paikallishallinto	-187	-48	-23	77	-149
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	686	1936	-1704	320	402
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	59	-124	118	330	-218

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2017, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2016/Q4	2017/Q1	2017/Q2	2017/Q3	2017/Q4
Netto	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	7069	2427	419	4794	12674
	S11 Yritykset	-67503	-70499	-72092	-71609	-62158
	S121 Keskuspankki	36942	79617	70465	83387	55714
	S122 Muut rahalaitokset	-95864	-147394	-137904	-152277	-125658
	S123 Rahamarkkinarahastot	2464	2500	2413	2482	2524
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	51273	52488	52697	54122	55075
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaaajat	-3448	-3736	-4597	-5485	-4832
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	28934	29751	28579	28104	25292
	S1311 Valtionhallinto	-86574	-86219	-83056	-80126	-82329
	S1313 Paikallishallinto	-2743	-3843	-3877	-3799	-3941
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	129905	134793	132650	134333	137821
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	13685	14969	15142	15662	15166

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

1. Tilastotietojen relevanssi

1.1 Tietosisältö ja käyttötarkoitus

Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema muodostavat ulkomaisten tilastojen kokonaisuuden, joka kuvaa kansantalouden ulkoista tasapainoa sekä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja. Tilastoa voidaan käyttää analysoitaessa kansantalouden ulkoista tasapainoa, tai saamis- ja velkasuhteita, niiden rakennetta ja kehitystä, tai vertailtaessa niitä muihin maihin.

Maksutaseella tarkoitetaan tilinpitoasetelmaa, joka kuvaa järjestelmällisesti kansantalouden ja muun maailman väliset liiketoimet tietyltä ajanjaksolta sekä reaalityalouden että rahoituspuolen näkökulmasta. Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema ovat osa kansantalouden tilinpitojärjestelmää.

Maksutase kattaa liiketoimet, jotka tehdään kansantalouteen kuuluvien talousyksiköiden (kotimaassa asuvien) ja muuhun maailman kuuluvien talousyksiköiden (ulkomailla asuvien) kesken. Maksutase koostuu vaihto-, pääoma- ja rahoitustaseesta.

Ulkomaisen varallisuuden tilasto kuvaa rahoitustaseen pääomavirroista syntyneitä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja.

Maksutaseen ja ulkomaisen varallisuuden tilastojen laadinnassa noudatetaan IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) ohjeita ja suosituksia. Euroopassa maksutasetilastointia ohjeistavat Euroopan keskuspankki (rahoitustase) ja Eurostat (vaihtotase).

Maksutasetilastointi perustuu Suomen lakisääteisiin velvoitteisiin tuottaa ja raportoida maksutasetilastoa Euroopan keskuspankille (EKP) (EKP:n suuntaviivat EKP/2011/23) ja Euroopan yhteisöjen tilastotoimistolle Eurostatille (Euroopan komission asetus N:o 555/2012) sekä Kansainväliselle valuuttarahastolle (IMF).

Maksutasetta on julkaistu vuodesta 1922 lähtien, vuodesta 1948 maksutasetta on laadittu IMF:n maksutasekäsikirjan mukaisesti.

1.2 Keskeiset käsitteet ja luokitukset

Maksutasetilaston järjestelmä käyttää kuvauksessaan seuraavia tilastoyksiköitä ja niiden ryhmittelyjä

- taloudellinen alue
- institutionaaliset yksiköt ja sektorit
- Suomessa asuva, Ulkomailla asuva (residence)
- virrat ja varannot

Käytetyt luokitukset liittyvät tilastoyksiköihin:

- institutionaalinen yksikkö- ja sektoriluokitus
- rahoitusvaateiden luokittelu

Maksutasetilaston keskeisiä käsitteitä ovat :

- **Vaihtotase** kuvaa ulkomaisten taloustoimien, kuten tavaroiden ja palvelujen ulkomaankaupan, ensitulojen ja tulojen uudelleenjaon, vaikutusta kansantuloon ja kansantalouden säästämisen ja investointien väliseen tasapainoon.
- **Kauppataase** kuvaa tavaroiden ulkomaankaupan tasapainoa viennin ja tuonnin osalta.
- **Rahoitustase** kuvaa vaihtotaseen alijäämän rahoitusta tai ylijäämän sijoittamista ulkomaille ja koostuu suorista sijoituksista, arvopaperisijoituksista, muista sijoituksista, johdannaisista sekä keskuspankin valuuttavarannon muutoksista.
- **Ulkomainen (netto)varallisuusasema** kertoo rahoitussaamisten ja velkojen arvon ja rakenteen tilastointiajanjakson lopussa.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Maksutasetilaston laatimiseen käytetään suoraa tiedonkeruuta ja muista taloustilastoista johdettua tietoa. Tulli kerää tiedot tavaroiden ulkomaankaupasta sekä julkaisee ulkomaankauppatilastot. Tilastokeskus kerää tiedot palvelujen kansainvälisestä kaupasta, tulojen uudelleenjaosta ja pääomansiirroista sekä tiedot rahoitustaseen, pääomakorvausten ja ulkomaisen varallisuuden tilastointia varten. Seuraavaksi esitellään maksutaseen alaerien eri tietolähteet ja laadintamenetelmät.

2.1 Vaihtotase

2.1.1 Kauppatase

Maksutasetilastoinnissa tavarantuonnin arvot muutetaan Tullin ulkomaankauppatilaston cif-määräisistä tuonnin arvoista maksutaseen fob-määräisiksi arvoiksi, jolloin rahdin ja vakuutuksen osuus tavarantuonnista siirretään kuljetusmenoihin. Lisäksi Tullin ulkomaankauppatilaston tuontiin lisätään alustoimitukset, joihin kuuluvat muun muassa satamissa ja terminaaleissa hankitut tavarat ja polttoaineet. Maksutasetilastoinnin maittain jaetuissa tavarakauppatiedossa vienti on tilastoitu määrämaan mukaan, tuonti EU-alueelta lähetyksensä mukaan.

Tulli kerää kaikki tavarakaupan tilastoinnissa tarvittavat tiedot. Tiedot Suomen kaupankäynnistä EU:n ulkopuolisten kanssa saadaan tullausjärjestelmästä. EU:n sisäisestä kaupasta tuojat ja viejät ilmoittavat kuukausittain Intrastat-järjestelmän mukaiset tilastotiedot Tullille.

2.1.2 Palvelut

Palveluerissä käytetään Tilastokeskuksen keräämää tietoa matkailun, kuljetuksen ja muiden palvelujen kaupan erilliskyselyistä.

Palvelut, matkailu

Matkailuerään tilastoidaan kaikki muut matkasta aiheutuvat menot kuin maiden väliset kuljetukset, jotka luetaan kuuluvaksi kuljetuserään. Matkailuerään kuuluviksi luetaan myös risteilyistä, kausi- ja rajatyöntekijöistä sekä ulkomaisesta opiskelusta ja sairaudenhoidosta aiheutuneet menot.

Palvelut, kuljetus

Kuljetuksista valtaosa on merikuljetusrahtimenoja ja alusten maksamia ahtaus-, satama-, väylä- ja luotsimenoja. Merikuljetusrahtitulot ovat suomalaisten varustamojen ulkomaisten tavaroiden kuljetuksista ansaitsemia tuloja. Vastaavat menot ovat ulkomaisille kuljettajille maksettuja merikuljetusmenoja. Huomattava kuljetustuloerä on ulkomaisilta matkailijoilta saatu kuljetustulo, joka jakautuu merikuljetustuloon ja lentokuljetustuloon. Vastaavat menot ovat suomalaisten ulkomaisille kuljetusyrityksille maksamia menoja.

Palvelut, muut palvelut

Muihin palveluihin luetaan vakuutus- ja rahoituspalvelut, posti- ja telekommunikaatiopalvelut, rakennuspalvelut, tietotekniikka- ja informaatiopalvelut, rojaltit ja lisenssimaksut, muut liike-elämän palvelut sekä henkilökohtaiset, kulttuuri- ja virkistyspalvelut.

Tiedot ulkomaisista vakuutustuloista ja -menoista saadaan Finanssivalvonnan toteuttamasta vuosikyselystä. Kyselyssä ovat mukana kaikki Suomessa vakuutuksia myyvät yritykset. Tavaravakuutusta koskevat tiedot perustuvat pääosin Tullin määrävuosittain toteuttaman tavarakaupan rahti- ja vakuutuslaskutuksen tuloksiin. Lisäksi suomalaisilta yrityksiltä tiedustellaan palvelukyselyn yhteydessä niiden ulkomailta hankkimia vakuutuspalveluja.

2.1.3 Ensitulo: palkansaajakorvaukset ja pääomakorvaukset

Tuotantotekijäkorvauksiin luettavat palkat ja palkkiot sisältävät maksut ammattipalveluista ja muut henkilökohtaiset palkat ja palkkiot sekä työnantajan sosiaalivakuutusmaksut. Nämä tiedot saadaan verottajan maksuunpanotilastosta ja rajoitetusti verovelvollisten aineistosta.

Pääomakorvaukset tilastoidaan pääosin Tilastokeskuksen maksutasekyselyjen mukaisesti ja tiedot pääomakorvauksista laaditaan sijoituslajeittain.

2.1.4 Tulojen uudelleenjako

Vastikkeettomat tulonsiirrot jaetaan yksityisiin ja julkisiin. Yksityisten tulonsiirtotietojen laadinnassa on käytetty apuna historiallista aineistoa, hallinnollista budjettitietoa, asiantuntija-arviota sekä muiden yksityisten tulonsiirtojen tapauksessa vakuutuspalveluja koskevaa kyselyä.

2.2. Pääomatase

Pääomansiirtojen tilastotiedot perustuvat Tilastokeskuksen käytössä oleviin hallinnollisiin aineistoihin, pääasiassa valtion tilinpäätökseen.

Vaihtotaseen ja pääomataseen puuttuvien kuukausi- ja neljännesvuositietojen arviointi

Palveluerien kuukausittaiset ennakoarviot tehdään rakenteellisiin aikasarja- ja indikaattorimalleihin perustuvaa menettelyä käyttäen. Siinä estimoitavaa palvelukauppaa tarkastellaan osana koko ulkomaankauppaa. Neljännesvuositilastot jaetaan kuukausille.

Tietoja korjataan kahdessa vaiheessa, ensin neljännesvuosittain, kun saadaan tilastotiedot matkailusta, kuljetuksesta ja muista palveluista. Toinen revisio ajoittuu vuosittain syyskuuhun, kun muiden palvelujen vuosikyselyn tulokset valmistuvat.

Pienten erien osalta, kuten palkkojen, yksityisten tulojen uudelleenjaon ja pääomansiirtojen, joissa tieto saadaan vuosittain, kuukausiarviot perustuvat pääsäännön mukaan edellisen vuoden tasoon, joka on jaettu tasan kuukausille.

2.3 Rahoitustase ja ulkomainen varallisuusasema

Maksutasekyselyjä on kolmentyyppisiä:

1. Tilastokeskuksen rahoitussaamisten ja -velkojen neljännes- ja vuosikyselyt, joilla kerätään tiedot saamisten ja velkojen varannoista ja niiden muutoksista (netto), arvostuseristä sekä vastaavista koroista ja osingoista sektoreittain.
2. Suomen Pankin tilinhoitajayhteisöille (kotimaiset arvopaperien säilyttäjät) suunnattu kuukausittainen arvopapereiden säilytyskysely.
3. Suomen Pankin kuukausikysely ulkomaisista arvopaperisaamisista ja -veloista.

Lisäksi Suomen Pankki kerää tietoja maksutasetta varten myös EKP:n rahalaitosten ja sijoitusrahastojen tasetiedonkeruiden yhteydessä.

Tilastointijärjestelmän peruseriaatteena on kysely suoraan tiedon lähteeltä eli sijoitus- tai rahoituspäätöksiä tekevilta institutionaalisilta yksiköiltä. Maksutasekyselyt ovat luonteeltaan kokonaistutkimuksia, joista pienet yritykset on jätetty pois. Pienet yritykset huomioidaan menetelmällisesti.

Rahoitussaamisten ja -velkojen kuukausitiedot estimoidaan hyödyntäen indikaattoreita ja aiempia neljännesvuositietoja. Tiedot täsmäytetään, kun uusi neljännes valmistuu tai aiempia neljänneksiä revisoidaan.

Yrityssektorin kyselyjen kehikot määritellään Tilastokeskuksen yritys- ja yhteisörekisterin perusteella. Yritysrekisterissä on tiedot noin 300 000 yhteisöstä sekä merkintä ulkomaalaisomistuksesta. Lisäksi rekisterissä on lisätietona luettelo yrityksistä, joilla on ulkomaisia tytäryrityksiä. Kehikkoja täydennetään verohallinnolta saatavien 15 000 suurimman yrityksen tasetietojen sekä kyselyistä saatujen tietojen perusteella. Yrityssektorin maksutasekyselyihin otetaan mukaan sellaiset yritykset, joiden ulkomaisten saamisten ja velkojen ennakoitaan näiden tietolähteiden perusteella olevan suurimpia. Käytännössä kuukausikyselyn piirissä on viime vuosina ollut noin 90–140 yritystä ja vuosikyselyissä yhteensä noin 1 000–1 200 yritystä.

Rahalaitosten ja sijoitusrahastojen määritelmien ulkopuolelle jäävät muut rahoitussektorin toimijat valitaan maksutasekyselyihin Finanssivalvonnan tietojen, verohallinnon tasetietojen ja yritysrekisterin avulla samalla tavalla kuin yrityssektorin tapauksessa.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Maksutasetilastojen laadun ylläpitämiseksi ja parantamiseksi on kiinnitetty huomiota käytännön kyselykehikkojen määrittelyyn ja rekisterien tarkkuuteen. Tilastointiin vaikuttavat rahoitusmarkkinoiden ja yrityssektorin institutionaaliset muutokset on pyritty ottamaan huomioon. Rahoitustaseessa työeläkelaitosten nopeasti kasvava ulkomainen sijoitustoiminta on muuttanut pääomanliikkeiden sektorirakennetta. Yritysten ulkomailla olevat rahoituskeskukset lisäävät yritysten sisäisten, suoriin sijoituksiin tilastoitavien lyhytaikaisten pääomanliikkeiden vaihtelua. Monikansallisten pankkikonsernien sisäiset pääomavirrat näkyvät erityisesti muissa sijoituksissa. Yrityskaupat aiheuttavat suuria heilahteluja niin suoriin sijoituksiin kuin arvopaperisijoituksiinkin. Tietojen oikeellisuutta ja tarkkuutta tarkastellaan säännöllisesti. Paljon otantavirhettä tärkeämpiä virhelähteitä ovat kehikkovirhe ja mittausvirhe. Kehikkovirhettä syntyy rekisterien jälkeenjääneisyydestä, kun kaikkia vastaajia ei löydetä, ja mittausvirhettä vastaajien tulkitessa väärin kyselyn tiedonantovaatimusta. Suomen tilastot ovat herkkiä juuri kehikko- ja mittausvirheiden suhteen, koska Suomessa on kansantalouden kokoon verrattuna erittäin suuria kansainvälisiä yrityksiä.

Maksutaseen tilastovirhe

Maksutaseen kahdenkertaisen kirjanpidon periaatteiden mukaisesti maksutaseen osatekijöiden, eli vaihtoja pääomataseen ja rahoitustaseen summa on nolla. Käytännössä loppusumma on yleensä positiivinen tai negatiivinen luku.

Virheelliset ja tunnistamattomat erät kokonaisuutena ovat kaikkien maksutaseen erien virheiden ja puuttuvien tietojen nettosuure.

Laskennallisesti virhetermillä saatetaan kirjausten yhteenlaskun loppusumma keinotekoisesti nollassi, eli termi on itseisarvoltaan yhtä suuri mutta erimerkkinen kuin muutoin lopputuloksena oleva luku. Tilastovirhe on suhteellisesti suurempi kuukausi- ja neljännesvuositilastossa kuin vuositasolla, koska jälkimmäisessä tarkastelussa monet ajoituserot häviävät. Suurten kansainvälisten yritysten ulkomaiset liiketoimet aiheuttavat tilastoihin huomattavaa vaihtelua, ja niiden liiketoimien vastaerät eivät rahaliiton oloissa välttämättä tule näkyviin Suomen maksutasetilastossa. Lisäksi ajoituserot kirjauksissa saattavat näkyä suurina tilastovirheinä tai peräkkäisinä suurina erimerkkisinä tilastovirheinä.

Vuosikyselyihin perustuvat tiedot arvioidaan tilastovuoden kuukausi- ja neljännesvuosiennakkotilastoihin. Siten tietojen saanti täydentyy ajan mittaan, mikä saattaa johtaa huomattaviin korjauksiin tilastoissa. Suurimmat korjaukset ovat johtuneet yritysten voitonjakotietojen ja uudelleen sijoitettuja voittoja koskevien tietojen saamisesta käyttöön vasta tilastovuotta seuraavan vuoden syksyllä. Tulli korjaa kuukausittaisia ulkomaankauppatietoja vähitellen tilastovuotta seuraavan vuoden kevääseen saakka. Sen sijaan palvelujen ulkomaankaupan käsitteen ja tilastoinnin tarkentaminen on johtanut palveluerien tietojen merkittäviin tasotarkistuksiin 2000-luvulla.

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Kuukausittainen maksutase julkaistaan noin 6 viikon kuluttua tilastokuukauden päättymisestä heti ulkomaankauppatilaston julkaisemisen jälkeen. Kunkin kuukausitiedotteen yhteydessä korjataan myös edellisen kuukauden tiedot. Kuukausitilastoihin arvioidaan neljännesvuosittain ja vuosittain kerättävät tiedot. Laajemmat vuositiedot valmistuvat noin 10 viikossa. Vuositiedot suorien sijoitusten vuosikyselystä ja muiden palvelujen kyselystä valmistuvat tilastovuotta seuraavan vuoden syksyyn mennessä, kun kaikki perustiedot on saatu. EKP:n ja Eurostatin korjausrytmin mukaan suurimmat korjaukset tehdään aina maaliskuun ja syyskuun lopussa. Tuolloin korjataan kaikki edellisen vuoden kuukausi- ja neljännesvuositiedot, jotta ne saadaan yhteneviksi korjattavien vuositaso lukujen kanssa. Myös päättynyttä vuotta edeltävän vuoden tietoja korjataan. Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

5. Tietojen saatavuus ja selkeys

Maksutasetiedot julkaistaan Tilastokeskuksen verkkosivulla. Tilastokeskus julkistaa kuukausittain maksutasetiedotteen ja neljännesvuosittain yksityiskohtaisemmat maksutaseen, ulkomaisen varallisuuden

sekä ulkomaisen bruttovelan tiedot. Vuositiedot julkaistaan neljännesjulkaisuiden yhteydessä. Vaihtotaseen palveluiden erittelyt ja alueittaiset tiedot löytyvät neljänneksittäin tavaroiden ja palveluiden julkaisusta tilastovuodesta 2013 alkaen. Tavaroiden ja palveluiden ulkomaankaupan tilasto on maksutaseen laajennus, joka julkaistaan aina samana päivänä maksutaseen neljännesjulkaisun kanssa.

6. Tietojen vertailukelpoisuus

Maksutasetilastoa laaditaan kansainvälisten tilastostandardien ja IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) mukaisesti, mikä takaa tilaston vertailukelpoisuuden. Sekä OECD että IMF ovat julkaisseet uudistetut tilastointistandardinsa. Uusien standardien mukaisten tilastojen julkaisu alkoi Suomessa kesällä 2014.

7. Selkeys ja yhtenäisyys

Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema ovat osaksi muista tilastoista johdettu tilasto. Lähdetilastojen ja maksutaseen välillä on eroja muun muassa tiettyjen erien laskennoista tai käsitteiden määritelmistä johtuen. Esimerkkinä tällaisesta erästä on tavaroiden ulkomaankauppa.

Lisätietoja

Tapio Kuusisto 029 551 3318

Pauliina Turunen 029 551 2958

Vastaava tilastojohtaja:

Ville Vertanen

www.tilastokeskus.fi

Lähde: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute

Tietopalvelu ja viestintä, Tilastokeskus
puh. 029 551 2220
www.tilastokeskus.fi

ISSN 2342-3463 (pdf)

Julkaisutilaukset, Edita Publishing Oy
puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi
www.editapublishing.fi